

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Narodni dom v belej Ljubljani.

Živahno gibanje kažejo Slovani sploh, a Slovenci posebno. Nekaj časa uže je pri nas kakor v kakem bučelnjaku ali mravljinjaku. Na političnem polju osobito borimo se in trgamo za čast in poštenje, za priznanje in veljavo svojih narodnih pravic, svojega milenega narečja; na znanstvenem si prizadevamo pred vsem svojo slovensko govorico slovniški urediti, jezik osnažiti, spiliti, uglati, za vsakojake potrebe prirediti in s primernimi izrazi ubogatiti, spisi raznega zadržaja nresiti; na umetniškem, družbenem in gospodarskem pa se poganjamo nezavisnost od tujcev dosegniti itd. Kar nas v tej velečastnej nalogi najhujše moti, ovira, zadržuje, to je naša raztepenost po 6 deželah. Gledamo sicer v belo Ljubljano pa vse premalo in preneznatno. Zavedenemu Slovenca je bela Ljubljana v mislih in željah to, kar Hrvatom prijazni Zagreb, Čehom zlata Praga. Toda v belej Ljubljani nam manjka dovolj krepkega, obširnega, dostojnega središča. Pogrešamo še v njej narodne hiše, narodnega doma. Sloveča čitalnica nahaja se v najetih prostorijah. Temu se mora odpomoči. Nemci imajo v Ljubljani, v Celji, v Mariboru, Celoveci itd. svoje „kasine“. Nam Slovincem je treba narodnih hiš v posameznih mestih, a v Ljubljani narodnega doma.

Ne recimo obupljivo: Slovenci nismo bogati kakor Nemci, reveži smo, denarjev nimamo. Ni treba v enem letu pozidati palače. Zrno do zrna pogača, a kamen do kamna palača. Potrpljenje, uporabljenje ugodnih razmer in pa vzajemne moči vse premagajo, vse doženejo. To nam potrjuje kranjsko Novo mesto, ki si je prvo in uže pred večimi leti pozidalo narodni dom. Isto nam svedoči vrli Slovenci v staroslavnem Ptuj, ki so te dni kupili za 11.000 fl. gostilno „zur Stadt Wien“ ter jo prirejajo za narodni dom. Jednako mogoče je tudi v Ljubljani. Začetek je pa uže storjen.

Dne 20. decembra 1881 ustanovilo je se v Ljubljani posebno društvo. Njegovo pravno ustanovljenje potrdila je vlada dne 5. januarja 1882.

Zove se društvo „Narodni dom“ ter ima namen sozidati in vzdrževati narodni dom v Ljubljani. S tem hoče narodnim društvom ondi, ki se z umetnostjo, znanstvom pečajo ali k družbinske zabavi služijo, napraviti stalno in lepo domačijo in tako pospešiti narodno omiko in zabavo.

Udje društva so: podpiratelji, ustanovniki in društveniki. Podpiratelj je, kdor društvu enkrat za vselej zneske ne pod 50 kr. daruje; ustanovnik je, kdor društvu 1000 fl. ali več na jedenkrat daruje; društvenik pa je, kdor pri svojem vstopu 200 fl. vplača. Pri tem mu je na voljo dano, celo svoto takoj vplačati ali pa samo 25% glede ostalih 75% pa se ima pravomočno zavezati, da jih v treh poluletnih rokih vplača. Podpirateljem in ustanovnikom se denarji ne vračajo pač pa društvenikom. Tem se vplačanih 200 fl. polagoma vrača, ker se jim plačuje vsako leto 3% obresti in 2% kot amortizacija kapitala. Društveniki toraj prav za prav 200 fl. proti 3% obrestim društvu posodijo. Kedar se nabere dosta denarjev, nakupi se v Ljubljani primerno zemljišče in začne zidati „Narodni dom“.

Pozidano poslopje se da narodnim društvom v najem in dohodki se obrnejo v poplačanje dolgov. Ko je to dovršeno — najmenje v 30 letih — razide se društvo in poslopje postane last Matice slovenske. Ta prevzame dolžnost skrbeti, a) da se narodni dom nikoli ne odtegne svojemu pravičnemu namenu, b) da se ne sme prodati pa tudi ne z dolгови obložiti in c) da polovico dohodkov Matica za se obrne, polovico pa v štipendije dijakom in umetnikom slovenskim.

To so pglavitne točke iz pravil društva „Narodni dom“ v belej Ljubljani; središči slovenskem. Prisrčno želimo pa tudi trdno zaupamo, da se bodo tudi štajerski Slovenci pri ovem preblagem podjetji obilno udeleževali, to pa ali kot podpiratelji in ustanovniki ali kot društveniki. Tega se nadejamo ne samo od strani premožnejših posameznikov, ampak posebno od strani naših društev in posojilnic. „Slov. Gosp.“ bo pa verno poročal o napredovanji ovega podjetja.

Odborniki društva: „Narodni dom“ so gospodje: Dr. Možej predsednik, dr. Karol Bleiweis vitez Trsteniški, namestnik, dr. Josip Staré blagajnik, Ivan Hribar, tajnik, Fr. Fortuna, P. Grasselli, dr. Anton Jarec, Vaso Petričič, dr. Valentin Zarnik, Janez Murnik, Ferdo Souvan, dr. Fr. Pač, in Ivan Kušar.

Bog nakloni obilno svoj blagoslov prevažnemu podjetju!

Družba sv. Mohora

deluje že 30 let. Od njenega začetka 1852 do danes je na tisoče dragocenih spisov različnega zapopadka spravila med slovenske bralce. Udom njenim gotovo ni žal za tiste kraje, s katerimi so podpirali družbine namene. V koledarji za 1882 pa na strani 139 opaziš, da se je minolega leta število udov skrčilo za 346. Kje so uzroki? Dotično poročilo pravi: Slaba letina, ki je vzlasti po toči hudo zadela večji del spodnje Štajerske, — nesrečne šolske razmere, vsled katerih se slovenski otroci v ljudskih šolah po Koroškem pomemljejo in se potrebno poučevanje v maternem jeziku toliko zavira, da otroci slovenskih starišev slovenski še brati ne znajo, — občno pomanjkanje denarjev sploh, ki je nastalo tako silno, da v marsikateri prvine premožni kmetiji sedaj vsakdanjega kruha stradajo. Vse to je gotovo veliko krivo, da se je število družbenikov za nekaj skrčilo. Upati vendar smemo, da bodo knjige, ki so družbenikom za 1882 namenjene, po priporočbi in prizadevanji prijateljev in poverjenikov zopet družbi privabile dostojno množino novih udov. Tako beremo v družbinem oglasniku. Na slov. Štajerskem so milostljivi gospod knez in škof bili prvi, ki so prevzeli skrb za povspenjevanje družbenih namenov. Kmalu potem namreč, ko so vlanjke knjige bile razposlane, so viši pastir duhovnikom po škofovini v posebnem pismu pokladali na sree, naj bi si prizadevali ljudem razjasnovati dobrodejni namen in neprecenljivo korist družbe sv. Mohora. Tote tukaj ne bomo dalje hvalili, saj jo njeno ravnanje samo dovolj hvali, kar bo brez dvombe sleherni bralec družbenih knjig moral sam priznati. Pristaviti hočemo le, da se je ravno v naši škofovini število družnikov zmanjšalo za 210 proti številu prejšnjega leta. Lavantska episkopovina je razdeljena v 24 dekanovin; v 11, ki so niže tiskane z razprtimi črkami, je število udov za leto 1881 narastlo, v 13 pa je padlo. Nekdo je preračunal, na koliko duš v posameznih dekanovinah pride 1 člen družbe sv. Mohora. Po tem računu dobaja dekanovini Slov. Bistrica za 1 uda 74 ljudij, Braslovice 32, Brežice 59, Celje 51, Dravsko polje 52, Gornji grad 38, sv. Jurij ob Ščavnici 48, Jarenina 60, Konjice 54, Kozje 65, Lasko 69, sv. Lenart na Goriškem 38, Maribor ob levi strani Drave (brez mesta)

60, Maribor na desnem obrežju 53, Mahrenberg 197, Nova cerkev 60, Ptuj 45, Rogatec 86, Skalska dolina 47, Šmarje 58, sv. Martin pri Slov. Gradci 73, Velika nedelja 42, Vuzenica 77, Zavrče 55. Iz tega se vidi, da je največ udov v dekanovini Braslovice, a najmanje jih ima Mahrenberg. Izostalo jih je proti predzadnjemu družbenemu letu največ v dekanovinah Vel. nedelja (88) in sv. Jurij (78), najmanje pa v Mahrenbergu (1), narastel je broj najviše v Braslovicah (33), a najniže v Mariboru l. obr. (1). Vsled najnovejšega izkaza naša vladikovina šteje 463.286 duš, od teh je 8234 členov družbe sv. Mohora. Povprek pride tako 1 uda za 56 ljudij. To je pa še vse premalo. — Ob enem bi tudi radi nekaj pod nbo povedali. Po postavi mora namreč vsaka šola imeti svojo knjižnico. Raznovrstne spise posebič kupovati, to stane veliko cvenka, a skupi se vendar le primerno malo knjig. Šolski odbori naj bi toraj skrbeli za knjižnice posebno še s tem, da prilagajo k družbi sv. Mohora. Na ta način za majhen znesek v kratkem času obogatijo bukvarnico. Na slovenskem delu Štajara je do 226 šol. tote obiskuje 44.500 otrok. Leta 1880 je družbine spise dobivalo 61 šol, za sledeče leto 1881 jih je žalibog izstopilo 6, a na novo pristopilo 19. Tako je vlani družbine dobrote uživalo 74 šolskih zavodov. Kje so pa drugi? Ne mislimo, da bi jih od naročevanja odvracalo to, ker so tiskovine osnovane na krščanski podlagi. Saj tako daleč še menda nismo dospeli. Družbine spise lahko z mirno vestjo vsak učitelj podpiše, kakor to postava zahteva; te knjige oti ok bere brez vsake nevarnosti in zamore le k čednosti vzpodbujati. Pač z veseljem srcem smo v koledarji, stran 30, našli, da je za ljudske šole Tominskega okraja pri Gorici naročeno po 41 iztisov. To se godi že več let zaporedom. Pojdi in stori tudi ti tako! Gospodje duhovniki in učitelji ter vsplho vsi šolski prijatelji naj skrbijo za mladež pošteno berilo od družbe sv. Mohora. Sicer pa, kako bi koristil milemu narodu slovenskemu in čast povspenjeval slavnej družbi, ko bi slednje leto vsak stari uda družbi ostal zvest in te vsaj enega novega privabil. Nikar se izgovarjati, da imaš že veliko knjig. Človek se mora vedno učiti, a družba sv. Mohora je je tekom svojega 30letnega obstanka dokazala, da njene nove knjige vsako leto prinašajo udom drugo tvarino. Mi od svoje strani pa dobrega nikdar preveč storiti ne moremo.

M. K.

Gospodarske stvari.

Maščobo iz lesa spraviti.

Dva pota sta, po katerih se da maščoba iz lesa odpraviti. 1. Napravi se iz glin in jesiha testo, s katerim se les na debelo pomaže in potem več dni tako pusti. Na to se glinasto testo